

Türk Borçlar Kanunu: Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri

Türk Borçlar Kanunu'nun Genel Hükümler bölümünde yer alan "Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri" kısmı, kişilerin hukuka aykırı fiilleri sonucunda ortaya çıkan zararların nasıl tazmin edileceğini düzenlemektedir. Bu bölüm, sorumluluk, zararın ispatı, tazminatın belirlenmesi ve özel durumlar gibi konuları ele almaktadır.

by ali sinkay

Genel Sorumluluk İlkesi

Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesi, haksız fiil sorumluluğunun temel ilkesini ortaya koymaktadır. Buna göre, kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren kişi, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Ayrıca, zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Kusur

Haksız fiil sorumluluğunun temel unsurlarından biridir.

Hukuka Aykırılık

Fiilin hukuk düzenince onaylanmaması gerekir.

Zarar

Haksız fiil sonucunda bir zarar meydana gelmelidir.

Zararın ve Kusurun İspatı

Kanunun 50. maddesi, ispat yükünü düzenlemektedir. Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat etmekle yükümlüdür. Ancak, zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa, hâkim olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler.

1

Zararın İspatı

Zarar gören, uğradığı zararı kanıtlamalıdır.

2

Kusurun İspatı

Zarar veren kişinin kusurlu olduğu gösterilmelidir.

3

Hâkimin Takdiri

Zararın tam ispatı mümkün değilse, hâkim hakkaniyete göre karar verir.

Tazminatın Belirlenmesi

51. madde, tazminatın belirlenmesi konusunu ele almaktadır. Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler. Tazminatın irat biçiminde ödenmesine hükmedilirse, borçlu güvence göstermekle yükümlüdür.

1

Durumun Değerlendirilmesi

Hâkim, olayın özelliklerini inceler.

2

Kusurun Ağırlığı

Zarar verenin kusur derecesi dikkate alınır.

3

Tazminat Şekli

Toplu veya irat şeklinde ödeme kararlaştırılır.

Tazminatın İndirilmesi

52. madde, tazminatın indirilmesi veya tamamen kaldırılması durumlarını düzenlemektedir. Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir. Ayrıca, zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir.

Zarar Görenin Rızası

Zarar gören fiile razı olmuşsa tazminat indirilebilir.

Zararın Artmasında Etki

Zarar gören zararın artmasına neden olmuşsa indirim yapılabilir.

Yoksulluk Riski

Tazminat ödeyenin yoksulluğa düşme riski varsa indirim mümkündür.

Ölüm Halinde Uğranılan Zararlar

53. madde, ölüm halinde uğranılan zararları düzenlemektedir. Bu zararlar özellikle şunlardır: cenaze giderleri, ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar, ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar.

1

Cenaze Giderleri

Ölüm sonrası yapılan defin masrafları tazmin edilir.

2

Tedavi Giderleri

Ölüm öncesi yapılan sağlık harcamaları karşılanır.

3

Destekten Yoksun Kalma

Ölenin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin kayıpları tazmin edilir.

Bedensel Zararlar

54. madde, bedensel zararları düzenlemektedir. Bu zararlar özellikle şunlardır: tedavi giderleri, kazanç kaybı, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar, ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar.

Tedavi Giderleri

Sağlık harcamaları karşılanır.

Kazanç Kaybı

Çalışamama nedeniyle oluşan gelir kaybı tazmin edilir.

Çalışma Gücü Kaybı

İş yapabilme yeteneğindeki azalma dikkate alınır.

Ekonomik Gelecek

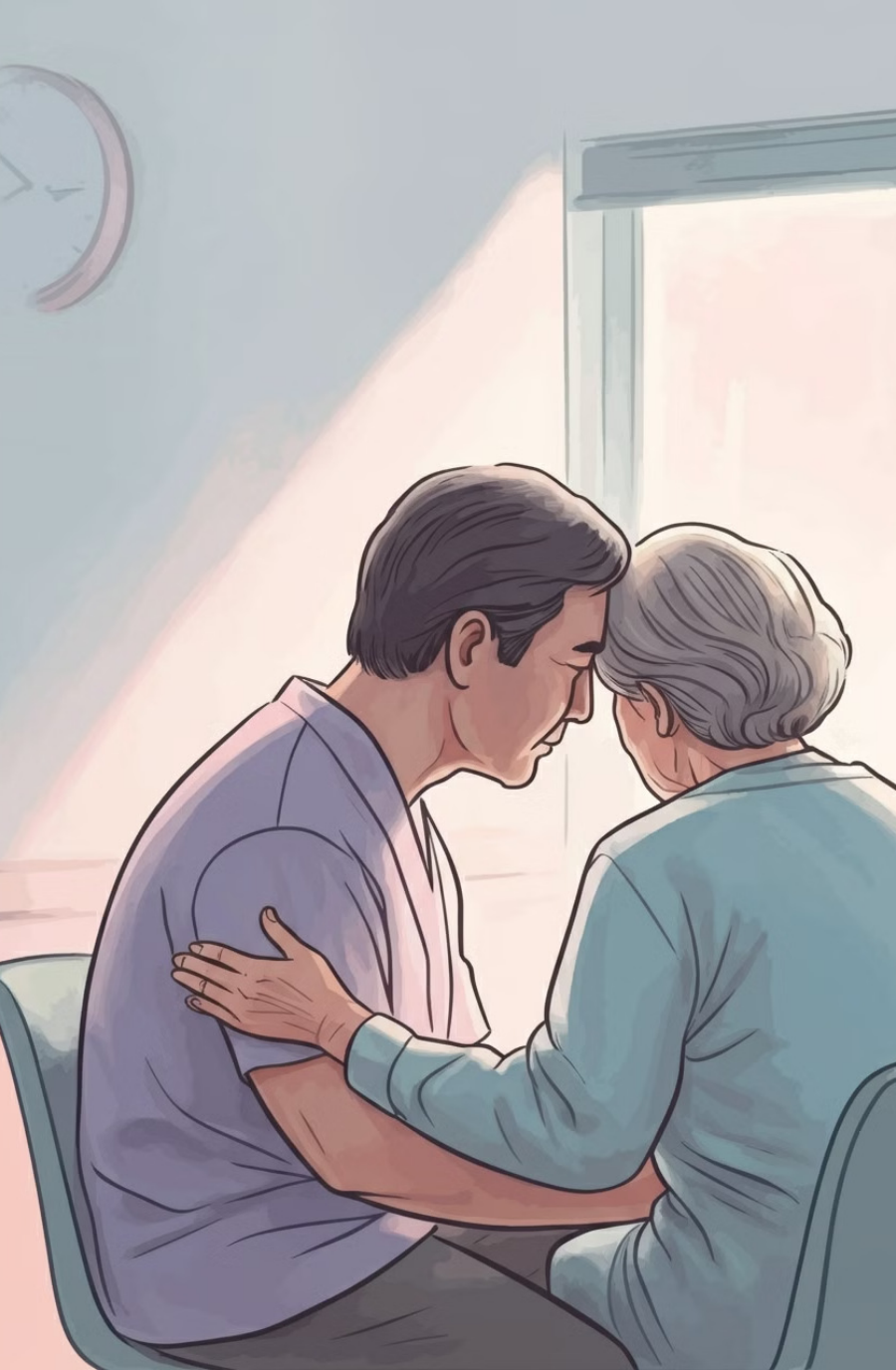
Gelecekteki ekonomik kayıplar hesaplanır.

Zararların Belirlenmesi

55. madde, destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararların nasıl hesaplanacağını düzenlemektedir. Bu zararlar, Borçlar Kanunu hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır. Sosyal güvenlik ödemeleri ve ifa amacı taşımayan ödemeler, zararın belirlenmesinde dikkate alınmaz. Hesaplanan tazminat, hakkaniyet düşüncesiyle artırılmaz veya azaltılamaz.

Zarar Türü	Hesaplama Yöntemi
Destekten Yoksun Kalma	Borçlar Kanunu ve Sorumluluk Hukuku İlkeleri
Bedensel Zararlar	Borçlar Kanunu ve Sorumluluk Hukuku İlkeleri

Manevi Tazminat

56. madde, manevi tazminatı düzenlemektedir. Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir. Ağır bedensel zarar veya ölüm halinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir.

Bedensel Bütünlük

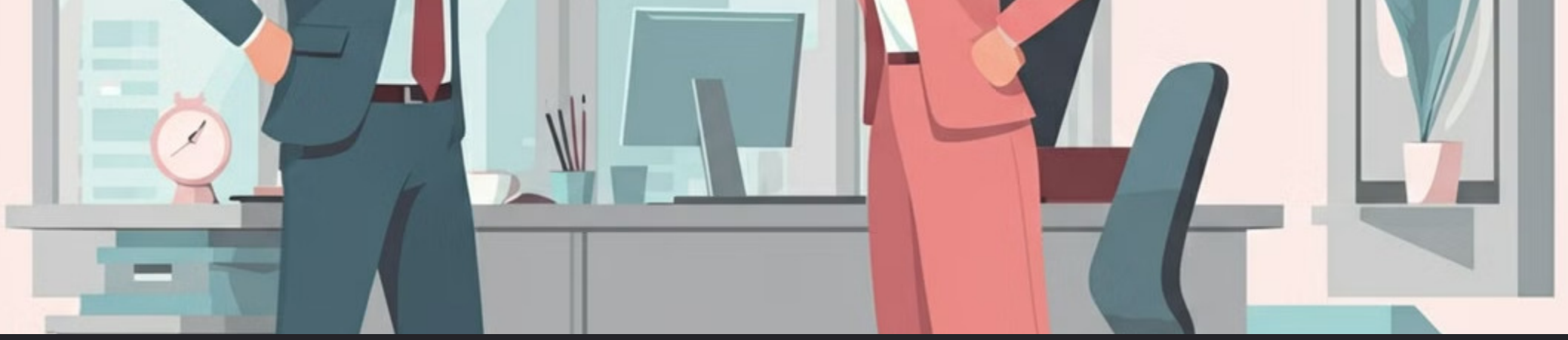
Kişinin fiziksel veya ruhsal sağlığının zarar görmesi durumunda manevi tazminat talep edilebilir.

Ağır Bedensel Zarar

Ciddi yaralanmalar durumunda zarar görenin yakınları da tazminat talep edebilir.

Ölüm Hali

Ölüm durumunda ölenin yakınları manevi tazminat talep edebilir.

Haksız Rekabet

57. madde, haksız rekabet durumlarını düzenlemektedir. Gerçek olmayan haberlerin yayılması, dürüstlük kurallarına aykırı davranışlar gibi nedenlerle müşterileri azalan veya kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı halinde zararının giderilmesini isteyebilir. Ticari işlere ait haksız rekabet hakkında Türk Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır.

1

Haksız Davranış

Gerçek dışı haberler veya dürüstlük kurallarına aykırı eylemler

2

Zarar

Müşteri kaybı veya azalması

3

Talep Hakkı

Davranışın durdurulması ve zararın tazmini

Kişilik Hakkının Zedelenmesi

58. madde, kişilik hakkının zedelenmesi durumunda manevi tazminat talebini düzenlemektedir. Kişilik hakkı zedelenen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir. Hâkim, tazminat ödemesi yerine veya buna ek olarak başka bir giderim biçimi kararlaştırabilir, özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.

Manevi Tazminat

Kişilik hakkı zedelenen kişi para tazminatı talep edebilir.

Alternatif Giderim

Hâkim, para ödemesi dışında başka giderim yöntemleri de belirleyebilir.

Kınama Kararı

Saldırıyı kınayan bir karar verilebilir ve yayımlanabilir.

Ayırt Etme Gücünün Geçici Kaybı

59. madde, ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişinin sorumluluğunu düzenlemektedir. Bu durumdaki kişi, verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak, ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru olmadığını ispat ederse, sorumluluktan kurtulur.

1 Geçici Kayıp

Ayırt etme gücünün geçici olarak kaybedilmesi durumu

2 Zarar Sorumluluğu

Kişi, bu durumda verdiği zararları gidermekle yükümlüdür

3 Sorumluluktan Kurtulma

Kusursuzluğunu ispat ederse sorumluluktan kurtulabilir

Sorumluluk Sebeplerinin Çokluęu

60. ve 61. maddeler, birden çok sorumluluk sebebinin bulunması durumunu düzenlemektedir. Bir kişinin sorumluluğu birden çok sebebe dayandırılabilirse, hâkim zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir. Birden çok kişi birlikte bir zarara sebebiyet verdikleri veya aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.

1

Çoklu Sebepler

Birden fazla sorumluluk sebebinin varlığı

2

En İyi Giderim

Zarar görene en uygun giderim yöntemi seçilir

3

Müteselsil Sorumluluk

Birden çok sorumlu varsa müteselsil sorumluluk uygulanır

Hukuka Aykırılığı Kaldıran Haller

63. ve 64. maddeler, hukuka aykırılığı kaldıran halleri düzenlemektedir. Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz. Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, haklı savunma, zorunluluk hali gibi durumlar da fiilin hukuka aykırı sayılmamasına neden olabilir. Haklı savunmada bulunan, saldıranın şahsına veya mallarına verdiği zarardan sorumlu tutulamaz.

Kanuni Yetki

Kanunun verdiği yetki dahilinde yapılan fiiller hukuka aykırı sayılmaz.

Zarar Görenin Rızası

Rıza gösterilmesi durumunda fiil hukuka aykırı olmayabilir.

Haklı Savunma

Kendini veya başkasını koruma amacıyla yapılan fiiller hukuka uygundur.

Zorunluluk Hali

Acil durumlarda yapılan fiiller hukuka aykırı sayılmayabilir.